

MARTTOJEN KUNTAVALITEESIT 2017

Kuntien järjestämässä joukkoruokailussa lähiruoan osuutta on lisättävä ja syntyvää ruokahävikkiä on vähennettävä.

Miksi?

Suomalaiset syövät vuosittain noin 900 miljoonaa ateriaa kodin ulkopuolella. Näistä 420 miljoonaa ateriaa tarjotaan julkisissa ruokapalveluissa. Jokainen suomalainen syö vuosittain noin 100 ateriaa koulussa, päiväkodissa, sairaalassa. Julkisin verovaroin rahoitetuilla aterioilla on valtava aluetaloudellinen vaikutus.

Julkisten ruokapalveluiden elintarvikehankintojen arvo on 350 miljoonaa euroa vuosittain. Julkisissa ruokapalveluissa kotimaisen ruoan osuus on selvästi pienempi kuin kotitalouksien ruokahankinnoissa. Osuus vaihtelee alueittain 60 –80 prosentin välillä (Ruralia 2014).

Lähiruokaa, kiitos -selvityksessä suomalaiset toivovat ruokapalveluihin lisää lähiruokaa sekä ruoan alkuperätietoa ravintoloissa, koulu- ja työpaikkaruokaloissa (MTK 2013).

Vastuu ruokatarvikkeiden hankinnasta on kuntien luottamus- ja virkamiesjohdolla. Hankintalaki ei rajaa kotimaisen lähiruoan ruoan käyttömahdollisuuksia kuntaruokailussa. Kuntapäätäjillä ja ruokapalveluammattilaisilla on valta ja vastuu tehdä strategiatason päätöksiä siitä, mitä kuntalaiset syövät.

Joukkoruokailussa syntyy noin 20 % ruokahävikistä. Syömäkelpoisen ruoan päätyminen jätteeksi on ekologisesti kestäväntöntä, joten ruokahävikin pienentäminen on myös tärkeä osa ammattikeittiön kestäväää toimintaa. Ruokahävikkiä voidaan ehkäistä muun muassa hyvällä ruokalistasuunnittelulla, oikeilla raaka-ainehankinnoilla sekä optimoimalla valmistettavan ruoan määrän. Ruokahävikin seurantajärjestelmällä pystytään asettamaan selkeitä tavoitteita hävikin määrän vähentämiseksi. Organisoidulla jälleenmyynnillä ja ruoan jakelulla on myös sosiaalista merkitystä. Ruoan jakaminen lisää eri yhteisöjen, verkostojen ja yksilöiden välistä vuorovaikutusta.

Kuntien on ennaltaehkäistävä nykyistä tehokkaammin ruokahävikin syntymistä ja otettava enenevässä määrin käyttöön ylijääneen ruoan edullinen jälleenmyynti ja ilmaisjakelu ruokaa tarvitseville.

Kotipalvelujen resurssit on turvattava kaikissa kunnissa.

Miksi?

Lapsiperheille suunnatun kotipalvelun järjestäminen on lain mukaan kuntien vastuulla. Laista huolimatta kaikki kunnat eivät kuitenkaan tarjoa palvelua. 20 vuotta sitten keskimäärin kahdeksan prosenttia perheistä sai kotipalveluapua, viime vuosina apua on saanut enää alle kaksi prosenttia perheistä. Sosiaalihuoltolakiin on kirjattu kotipalvelun keskeiseksi tavoitteeksi perheen omien voimavarojen vahvistaminen, joka tapahtuu opastamalla ja auttamalla perhettä lasten- ja kodinhoidossa ja vahvistamalla arjen hallintaa.

Silti Kuluttajaparlamentin 2015 tekemän kyselyn mukaan kotipalvelu ei aina vastaa perheiden tarvetta. Vastaajien mukaan osa kunnista tarjoaa keskusteluapua tai leikkikaveria silloin, kun tärkeämpää olisi saada perinteistä kodinhoitoapua arjen sujumiseksi. Kotitalousneuvonnalliset palvelut kotipalvelun vaihtoehtona ja lisänä vastaavat näihin tarpeisiin.

Kolmannen sektorin palvelut voivat olla osa kuntien palvelutarjontaa. Ennaltaehkäisevänä tukena esimerkiksi kotitalousasiantuntijan kotikäynnit voivat muuttaa perheen tulevaisuuden suunnan.

Marttojen kotikäynnit ovat kohdennettua henkilökohtaista neuvontaa perheille, jotka tarvitsevat erityistä tukea. Toiminta on varhaista tukea perheiden omassa arkiympyrässä. Toiminnan ytimessä on perheiden osallistaminen ja omatoimisuuden lisääminen. Tavoitteena on, että perheen arjenhallinnan taidot, käytännön kotitaloustaidot, luottamus omaan osaamiseen ja arkirytmi kohentuvat.

Kotitalouksien arjenhallinnan tukeminen on taloudellisesti tehokasta. Investoiminen ennaltaehkäiseviin palveluihin tuo säästöjä mm. lastensuojelussa. (Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma, STM 2016)

Arjen ja kestävä kehityksen taitoja on vahvistettava kouluissa.

Miksi?

Arjen rutiineilla ja päätöksillä on suurin vaikutus kestäväen kehityksen vakiintumiseen elämäntavaksi. Kotitalousopetus tukee arjenhallinnan ja kestäväen elämäntavan tietoisuutta ja taitoja. Kotitalousopetuksen järjestämiselle on varmistettava riittävät resurssit kaikilla peruskoulun vuosiluokilla, myös alakoulussa.

Riittävään resursointiin liittyy myös kotitaloutta opettavien opettajien osaamisesta huolehtiminen täydennyskoulutuksella. Tärkeiden kotitaloustaitojen ylläpitoa myös peruskoulun jälkeen tuetaan antamalla koululaisille kotitalouden oppikirjat omaksi joko painettuina tai sähköisesti.

Kotitaloutta on perinteisesti opetettu vuosiluokilla 7–9. Uuden tuntijaon ja opetussuunnitelman mukaan kotitalousopetusta voidaan tarjota myös alakoulun vuosiluokilla 1–6, jolloin se muotoutuu yhteiseksi oppiaineeksi osana taide- ja taitoaineiden valinnaisuutta tai valinnaisaineeksi. Opetuksen järjestäjä päättää toiminnan järjestämisestä ja laajuudesta. Opetussuunnitelman perusteisiin on kirjattu, että koulut voivat hyödyntää kerhotoiminnan järjestämisessä myös järjestöjen osaamista. Järjestöt voivat tarjota kouluihin kerhoja ja tapahtumia kotitaloustaitojen sekä kestäväen elämäntavan osaamisen lisäämiseksi osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia ja laaja-alaista osaamista. Arjen taitojen kehittämisen tulee olla tasa-arvoisesti kaikille mahdollista ja siksi tätä toteuttavan kerhotoiminnan tulee olla koululaisille maksutonta.